

ZAKLJUČCI SVJETSKOG TEOLOŠKO-PASTORALNOG KONGRESA «PRENOŠENJE VJERE U OBITELJI» Valencija, 4. – 7. srpnja 2006.

Papinsko vijeće za obitelj, u suradnji s Nadbiskupijom Valencije, od 4. do 7. srpnja 2006. organiziralo je Svjetski teološko-pastoralni kongres na temu «Prenošenje vjere u obitelji». Sudjelovao je veliki broj kardinala, nadbiskupa, biskupa, sveučilišnih profesora, svećenika, redovnika i redovnica te nadasve obitelji iz različitih dijelova svijeta, sve skupa oko 9.000 sudionika.

Tijekom ta četiri dana stručnjaci su predstavili osam temeljnih izlaganja na teme koju su im bile povjerene. Slušali smo svjedočanstva ljudi koji pripadaju vrlo različitim skupinama, novim crkvenim pokretima i obiteljskim udruženjima, kao i prezentacije koje su se odnosile na iskustva u pastoralnom radu s obiteljima u različitim dijelovima svijeta. Tematske skupine razmatrale su neka od gorućih pitanja današnjice.

U isto vrijeme održavala su se još dva kongresa: *Kongres za djecu* o situaciji mladih u današnjem svijetu, njihovoj ulozi u obitelji i prenošenju vjere i *Kongres za treću dob* koji se bavio problemima baka i djedova i njihovom doprinosu obiteljskom životu.

U ovom trenutku izražavamo tugu zbog željezničke tragedije koja se dogodila prvih dana održavanja ovog Svjetskog susreta obitelji, a u kojoj su mnogi poginuli i drugi bili teško ranjeni. Sabrani smo u molitvi da Gospodin udijeli vječnu slavu dušama umrlih i utjehu ožalošćenim obiteljima i rodbini.

Zaključci Teološko-pastoralnog kongresa podijeljeni su u tri dijela:

I. Uvod. Obitelj danas: kriza i vitalnost

1. Kongres je jasno ukazao na postojanje paradoksalne situacije u svezi s obitelji u prevladavajućoj kulturi današnjice. Jasno je naglašena njena važnost. Nalazimo se u razdoblju velikih tehničkih dostignuća, velikih društvenih promjena, značajnih migracija stanovništva i duboke kulturološke promjene. Čitav niz čimbenika vodi promišljanju o tranziciji prema novoj fazi civilizacije koja zahtijeva prisutnost muškaraca i žena jakih osobnosti, koji se mogu suočiti sa promjenama i usmjeravati ih.
2. U isto vrijeme, uočilo se kako je obitelj podvrgnuta krizi bez presedana u povijesti. Razlozi te krize ne pronalaze se toliko u socijalnim i demografskim promjenama koliko kulturološkim i ideološkim čimbenicima. Pritisak tih čimbenika dobro je poznat, pojačan s jedne strane potrošačkim mentalitetom koji teži zamagljivanju i dokidanju vrednota, čineći ugodu i zadovoljstvo životnim ciljem, a s druge strane upornim djelovanjem one vrste laicizma s nihilističkim i relativističkim korijenima, koji smjera uništavanju tradicionalnog shvaćanja obitelji kao zajednice koja izrasta iz ljubavi te je otvorena prenošenju života, a kako bi ga zamijenio individualističkim sagledavanjem kao suživota muškarca i žene.
3. Kongres snažno upozorava na ovaj ideološki pritisak i potiče intelektualce, posebno one odgovorne za kulturu i one u vladama, da postanu svjesni važnosti obitelji i doprinesu njenom razvoju. Istovremeno, kongres je ovih dana živio s dubokom radošću. Teološko-pastoralni kongres zajedno s onima za djecu i treću dob te Obiteljskim sajmom bio je prikaz duhovnih bogatstava i vitalnosti. Obitelji iz čitavog svijeta doživjeli su na ovom susretu da svugdje postoje sretne i plemenite obitelji čime se ukazalo na poticaj obiteljskom životu koji proizlazi iz kršćanske vjere.

4. Kongres je prepoznao da su neke od prevladavajućih vrijednosti u različitim zemljama, poglavito u onim razvijenijim, u suprotnosti s vrijednostima koje obilježavaju kršćansko poimanje obitelji. Kriza obitelji rezultat je antropološke krize koje se događa danas. To je, pak, rezultat onoga što se može definirati «principom autonomije» koji predstavlja pristup u kojem je jedino ograničenje nečijeg djelovanja šteta treće strane, zanemarujući postojanje normi i transcendentnih vrijednosti onemogućujući na taj način označavanje postavki o životu kao dobrih ili boljih od svojih suprotnosti. Logična posljedica je relativizam i subjektivizam iz kojih se izvodi tvrdnja kako je svaka veza koja nadilazi volju subjekta oblik nasilja ili robovanja. Kritika braka utemeljena je na tom mentalitetu, koji pokušava zamijeniti ga slobodnom i lako rastavljivom zajednicom, što se ostvaruje omogućavanjem postizanja razvoda na što lakši način.
5. U isto vrijeme Kongres je proklamirao da kršćani, muškarci i žene, stari i mladi, roditelji i djeca, pronadu svjetlo i snagu u Kristu ne samo kako bi se oduprli pritisku koji dolazi s mnogih strana, već kako bi promovirali duboku revitalizaciju našeg društva. Isus Krist objavio je najpotpuniju istinu o čovjeku te stoga i istinu o obitelji, njenu najdublju istinu, koja je valjana ne samo za kršćane nego za čitavo čovječanstvo. Vjera, koja pretpostavlja vjernost i povjerenje u Boga, vodi prevladavanju straha, prepoznavajući vrednote života, uključujući život u začetku i u povjerenju se suočavajući s budućnošću. Kongres stoga potiče kršćanske obitelji, one koje su sudjelovale na kongresima te mnoge druge obitelji razasute po čitavom svijetu, da budu svjesne važnog poslanja koje im je udijeljeno u služanju Crkvi i cijelom čovječanstvu.
6. Gospodin je povjerio Evanđelje čitavoj Crkvi. Zadatak je upućen svim kršćanima, bez iznimke. Svi vjernici trebaju biti svjesni ove odgovornosti, koja zahvaća različita područja života, a na poseban način obitelj. Komentirajući encikliku *Redemptor Hominis* (Otkupitelj čovjeka), *Pismo obiteljima* Ivana Pavla II utvrđuje kako je među mnogim putovima Crkve «obitelj prvi i najvažniji» (br. 2). Obitelj je za ljubav i život. U obitelji osoba doživljava i uči da se život bolje razvije onda kada ga se darežljivo daje, a ne sebično zadržava. U kršćanskoj obitelji, promišljajući i ljubeći svoju djecu, roditelji se od njih uče radovati životu, pronalaziti bogatstva u darežljivosti te poniznu i jednostavnu svijest o srodstvu. Djeca, zauzvrat, promišljajući o svojim roditeljima, bakama i djedovima od njih uče moliti i živjeti. Uviđaju kako su oni dio tradicije, tradicije Crkve koja im prenosi vjeru u Krista i ujedinjuje ih u Njemu.
7. Obitelj implicira predanje, a time brak kao zajednicu muškarca i žene ispred društva pretpostavlja kao stabilan put za život. To je prirodna sklonost koju je Krist preuzeo i podigao je na razinu sakramenta. Ujedinjujući se s čitavom kršćanskom tradicijom sabranom u Katekizmu Katoličke crkve koju se ponavljano proklamirali Ivan Pavao II i Benedikt XVI, Kongres je načinio svoju vlastitu procjenu braka i obitelji, sa svijesti kako je to način da se prevlada trenutna kriza i problemi. Iz tog razloga, Kongres ohrabruje sve kršćane da životno i intelektualno prodube svoju vjeru kako bi mogli poučiti druge.

II. Trenutni problemi i izazovi za obitelj

8. Kako na konferencijama tako još više u tematskim skupinama obrađene su aktualna pitanja i problemi koji utječu na obiteljski život i, u nekim slučajevima, priječe obiteljsko poslanje da prenosi vjeru poglavito svojoj djeci. Sažet ćemo glavne točke.

Brak i civilno zakonodavstvo

9. Kongres je podsjetio kako društvo mora težiti prema zajedničkom dobru i temeljnom značaju braka i obitelji. Tijekom stoljeća, uzimala se u obzir temeljna stvarnost da muškarac i žena združeni zajedničkim pristankom podižu obitelj kao izvor života i društvenog razvoja. Sada, u mnogim državama uslijed podvojene interpretacije principa jednakosti i shvaćanja da se nijedan oblik seksualne prakse ne isključuje, zagovara se promjena ustroja braka do te mjere da ga se izjednačava sa istospolnim zajednicama.

10. Obitelj, ljudsku zajednicu *par excellence*, čini otac i majka od kojih se rađaju djeca, a ona su voljena zbog njih samih. Obitelj transcendirira individualnost. Crkva, koja pohranjuje kršćansku poruku, osnažuje i osvjetljuje temeljna načela bračnog života, zajedno s jednakošću i nepovredljivošću njegovih prava.
11. Gore naznačena pitanja ne utječu samo na države već na mnoge. Primjera radi, Kongres je citirao rezoluciju Europskog parlamenta koja pokušava nametnuti državama članicama istovjetnost između vjenčanih supružnika i istospolnih zajednica, plod lažne predodžbe kako ljudske spolnosti tako i državnog laicizma. Opasnost društva lišenog vrednota je to što ono pogoduje otvorenom ili prikrivenom totalitarizmu. U pogledu ovoga, Crkva neumorno proglašava i brani temeljna prava svake osobe.

Obitelj i socijalna pravda

12. Kao temeljna stanica društva obitelj je poseban subjekt socijalne pravde. Prema socijalnom nauku Crkve, utemeljenom na prirodnom zakonu, roditelji imaju pravo i obvezu odgajati svoju djecu. Roditelji imaju poslanje oblikovati ih u vjeri. Sloboda prenošenja vjere u kontekstu obitelji odlučujuća je sastavnica istinske vjerske slobode. Roditelji trebaju preuzeti to poslanje kako u obitelji, pažljivo koristeći sredstva društvenog priopćavanja i Internet, tako i pažljivim praćenjem formacije koja se vrši u školama i drugim obrazovnim ustanovama.
13. Kongres je tražio od društva da učini napore kako bi obitelj bila nazočna u svakom slučaju na sebi svojstven način, u zajedničkom djelovanju kao cjelina pridružujući svoje snage i životnost koje toliko mogu doprinijeti nadilaženju individualističkog i potrošačkog mentaliteta. U tom pogledu, Kongres pozdravlja djelovanje zajednica, novih crkvenih pokreta i obiteljskih udruženja.

Brak i ekonomija

14. Ekonomsko pitanje uvijek je bila tema od velike važnosti za obitelj. Obitelj je mjesto gdje se proizvodi blagostanje i osigurava održivi razvoj. Tijekom povijesti, ta proizvodnja koja je jednoć potjecala je od poljoprivrede i obrtništva, postala je industrijalizirana s implikacijama za obiteljski život budući da život u velikim gradovima otežava međugeneracijsku solidarnost i uzajamnost.
15. U nekoliko izlaganja primijećeno je kako se danas u mnogim zemljama blagostanje mjeri BDP-om (bruto domaćim proizvodom). Taj pokazatelj, međutim, ne uključuje proizvodnju kućanstva, poglavito majki, kada je u stvarnosti ta aktivnost apsolutno nužna i izvor je osoba kao temeljnog bogatstva. Profesionalni rad izvan kuće, kao potpuno zakonita stvarnost, ne bi trebao ići na štetu skrbi o djeci. Ukoliko postoji želja da se obiteljima da prepoznavanje koje zaslužuju, društvo se treba organizirati kako bi taj cilj i ostvarilo.

Napredak bioetike i bračni život

16. Medicinska i biološka istraživanja donijela su veliki napredak, ali i nove etičke probleme koji vrlo izravno utječu na obiteljski život. U modernim sustavima, najrazvikanije, ali ujedno i najviše ugrožavano pravo je ono na život i osobni integritet. S druge strane, činjenica je kako su sadašnji problemi od velike važnosti koji su se pojavili nisu uvijek primjereno regulirani s obzirom na bioetiku i obitelj. Postoji mentalitet za pobačaj koji promovira upravo ono što je u suprotnosti s istinskom obitelji i potiče majke da dokinu život djeteta u maternici. Kongres prokazuje kampanje koje podržavaju kontracepciju i pobačaj i utvrđuje da one sadržavaju ne samo jasan nasrtaj na život, već i na samu opstojnost obitelji.
17. Nešto slično događa se glede eutanazije i tendencije da se uklone ljudska bića koja se smatraju hendikepiranim ili teretom društva. Takav put u suočavanju s patnjom ili približavanjem smrti

predstavlja užasan egzistencijalni poraz koji ukazuje na gubitak dubokih ljudskih i kršćanskih izvora. Crkva ljudski život smatra primarnim dobrom, pretpostavljenim svim drugim dobrima. Iz tog razloga ona poziva na poštovanje života na njegovu početku i njegovu kraju.

18. Prokazan je i mentalitet pri kojem bi svaka žena i muškarac imali pravo na djecu bez obzira o njegovoj/njenoj situaciji, zaboravljajući da dijete nije vlasništvo roditelja, nego dar koji primaju od Stvoritelja. Tehnike umjetne reprodukcije i kloniranje su jako ozbiljni nasrtaji na dostojanstvo ljudske osobe. Ljudska bića po svojoj suštinskoj prirodi trebaju se rađati kao plod stvarnog odnosa među osobama i u braku. Posljedice do kojih dovodi spomenuti mentalitet poput posudbe maternice i uništavanja zametaka pokazuju do kuda može ići ljudsko ponašanje kada zaboravi vrijednost osobe.

Obitelj i demografija

19. Za vrijeme Kongresa, demografski stručnjaci ukazali su na tešku krizu uvjetovanu starenjem stanovništva u velikom broju zemalja, poglavito u onim najrazvijenijim. Opadanje plodnosti utječe na gospodarstvo i u isto vrijeme uzrokuje negativne učinke na osobni život, obiteljsku zajednicu i društvo. Ne mimoilazeći važnost demografskih pitanja, Kongres je utvrdio kako ih društvo mora sagledati s etičkim stavom i uvijek dati vrijednost ljudskoj osobi stoga odbacujući kontracepciju, sterilizaciju, pobačaj i općenito neo-maltuzijanske pristupe.
20. Postoji jasna povezanost između prenošenja života i prenošenja vjere. Kada je brak otvoren daru života, koji je dar što ga Bog čini davanjem života, tada je brak u poziciji da razvije pedagogiju života koja je put prenošenju vjere. Ne smije se zaboraviti, međutim, kako je u obiteljima koje velikodušno dočekuju dar života, vjerojatnije ostvariti uvjeti koji pogoduju zvanjima kako kršćanskog braka tako i svećeništva i posvećenog života.

Obitelj i ekumenizam

21. Mogli smo zamijetiti kako su teme obitelji i obrane života svima nama zajedničko nasljeđe. U biti, poznajemo radosti i nade obitelji kao i vrlo ozbiljne teškoće s kojima se susreću danas. Iz tog razloga osjetili smo potrebu za zajedničkim predanjem za budućnost obitelji kao i za njenu stabilnost i nezamjenjivo poslanje, kako u odgovarajućim crkvenim zajednicama tako i u svijetu.
22. Radeći zajedno, sve koji vjeruju u Isusa Krista moći će promicati poštovanje za vršenje Božjih zapovijedi i boriti se u korist ljudskog života i prirodnog zakona s obzirom na brak i prava obitelji. Stoga, trebamo razviti različite oblike snažne suradnje s drugim kršćanima, posebice u župama i preko obitelji.
23. Ova vrsta obiteljske ekumenske suradnje ne narušava prenošenje vjere u obitelji. Naprotiv, vježbajući milosrđe prema svim obiteljima moglo bi obogatiti kršćanski život obitelji i razviti njeno poslanje u današnjem svijetu.

III. Prenošnje vjere i kršćansko svjedočenje

24. Raščlamba spomenutih pitanja omogućava iscrpno razmatranje kako bi se moglo baviti s temom obitelji kao mjesta prenošenja vjere na djecu. O tome se na kongresu puno govorilo posebice kroz svjedočanstva obitelji, zajednica, novih crkvenih pokreta i obiteljskih udruženja kao i u prezentacijama pastoralnih iskustava iz različitih zemalja.
25. Obitelj je uvijek bila privilegirani kanal za prenošenje Evanđelja. Roditelji prenose djeci svoju vjeru bivajući i živeći kao istinski kršćani. Kada djeca uoče velikodušnost kršćanskog značenja života putem riječi i ponašanja njihovih roditelja, baka i djedova, oni postepeno uče slijediti njihov primjer i usmjeruju se prema religijskim vrijednostima i sakramentalnom životu: značenju Božjeg očinstva, ljubavi za Euharistiju, čašćenju Gospe, ljubavi prema bližnjem itd.

26. Zbog svega ovog, kao što je Kongres naglasio, obitelj je osnovna stvarnost glede prenošenja vjere, kako u zemljama gdje su kršćani većina tako i u dekristijaniziranim područjima gdje konkretne obitelji, poput sjemenja novog društva, postaju prave škole evangelizacije. Počevši od obiteljskog života, djeca započinju put učenja i produbljivanja vjere koje se nastavlja u župama i drugim crkvenim ustanovama.
27. Na Kongresu, pojavljivanje novih inicijativa bilo je usmjereno ka olakšavanju obiteljima u prenošenju vjere, također u područjima gdje kršćanstvo nije jako prošireno ili gdje je ugroženo velikom sekularizacijom. Osnivaju se specijalizirani centri za formaciju obitelji i drugu pomoć za obitelji kako u njenim počecima tako i za razdoblje života nakon toga: tečajevi pripreve za brak, centri ili kratki tečajevi bračne duhovnosti, duhovne obnove u kojima se posebna pažnja daje temama obitelji, škole ili tečajevi za roditelji itd. Kršćanske obitelji su povezane u želji da pomognu jedne drugima u produbljenju života vjere i poslanja da je prenose.
28. Detaljno su spomenute neke biskupijske inicijative koje stavljaju pastoralnu skrb o obiteljima među glavne točke biskupijskih aktivnosti. Takav je slučaj s Vijećima za obitelj koja su uspostavljena u mnogim biskupskim konferencijama. Štoviše, rastuća zabrinutost pretočena je u poboljšanje katehetskih sadržaja i metoda u pripravi za sakramenta kršćanske inicijacije. Župe su pogodna mjesta za stvaranje veze prijateljstva, dobrotvornosti i podrške među obiteljima, te za ohrabrenje evangelizacijskim nastojanjima.
29. Naposljetku, Kongres prepoznaje važnu ulogu škola i vjeronauka. Istaknuto je također da obitelji trebaju vrlo pažljivo pratiti gradivo koje se predaje u školama, kako na vjeronauku tako i u drugim predmetima, a posebice ono koje se izravno tiče ljudske osobe, poput spolnog odgoja, što je i pravo i obveza roditelja. Iz toga proizlazi značaj roditeljskih udruženja i potreba, posebno u nekim slučajevima, da obitelji kroz obiteljske kateheze upotpune formaciju koju njihova djeca dobiju u školama.
30. U pluralnim društvima, kao što je većina društava danas, katoličke obitelji žive bliže drugim kršćanskim obiteljima ili obiteljima koje pripadaju drugim religijama. Oni dijele iste probleme te se u mnogim zemljama moraju suočavati s izazovima sekularnog mentaliteta. U tom se slučaju čini korisnim promicati ekumensku osjetljivost na planu obitelji kako bi, radeći zajedno, Kristovi vjernici mogli promicati poštivanje vrednota braka i obitelji u čitavom društvu. U tom kontekstu, katoličke obitelji dat će jasan primjer o stvarnosti njihove vjere i otkriti svoja bogatstva.
31. Želimo zahvaliti kardinalu Alfonsu Lopezu Trujillu, predsjedniku Papinskog vijeća za obitelj, i preuzvišenom Agustinu Garcia-Gasco Vicente, nadbiskupu Valencije te njihovim suradnicima za organizaciju ovog Svjetskog kongresa. Također, željeli bismo izraziti našu zahvalnost svim izlagateljima i obiteljima koje su sudjelovale. Obitelj koja prenosi vjeru jamac je nade za budućnost čovječanstva i Crkve.